

POSTANOWIENIE

Dnia 21 kwietnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Oktawian Nawrot

w sprawie z powództwa Z.R., Ś. w W.
przeciwko U. oraz Z. z siedzibą w M. w Niemczech
o ochronę dóbr osobistych,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 21 kwietnia 2023 r.
wniosku pozwanych o wyłączenie SSN Dariusza Pawłyszczce od orzekania w sprawie toczącej się przed Sądem Najwyższym pod sygn. akt I CSK 1146/22,

pozostawia wniosek bez rozpoznania.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 30 marca 2023 r. w sprawie I CSK 1146/22, Sąd Najwyższy przekazał prezesowi Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych wniosek pozwanych – U. w P. i Z. w M., reprezentowanych przez adw. P.N., o wyłączenie SSN Dariusza Pawłyszczce.

Zgodnie z pismem pozwanych z 16 marca 2023 r. (data prezentaty), pozwani w punkcie III wnieśli o „wyłączenie Sędziego SN Dariusza Pawłyszczce od rozpoznania niniejszej sprawy [art. 50 § 1 w zw. z art. 48 § 1 pkt 1 oraz art. 49 § 1 k.p.c. w zw. z art. 6. Ust. 1 EKPC]” (k. 3), a także w punkcie IV „o rozpoznanie (...) wniosku [pkt III powyżej] przez Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej, w oparciu o art. 52 k.p.c., z pominięciem procedury przewidzianej w art. 26 § 2 Ustawy o Sądzie Najwyższym” (k. 3).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 26 § 2 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jedn. Dz.U. 2021, poz. 154 ze zm., dalej: „u.SN”) do właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych należy rozpoznawanie wniosków lub oświadczeń dotyczących wyłączenia sędziego albo o oznaczenie sądu, przed którym ma się toczyć postępowanie, obejmujących zarzut braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego. Jednocześnie, stosownie do treści art. 26 § 3 u.SN, wniosek, o którym mowa w art. 26 § 2 u.SN, pozostawia się bez rozpoznania, jeżeli obejmuje ustalenie oraz ocenę zgodności z prawem powołania sędziego lub jego umocowania do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości. Sąd rozpoznający sprawę przekazuje niezwłocznie wniosek Prezesowi Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych celem nadania mu dalszego biegu na zasadach określonych w odrębnych przepisach. Przekazanie wniosku Prezesowi Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych nie wstrzymuje biegu toczącego się postępowania.

2. Stosownie do powyższego w pierwszej kolejności ustalić należy, czy przekazany Prezesowi Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych wniosek mieści się w ramach kognicji Izby określonej w art. 26 § 2 u.SN i czy przepis ten znajduje zastosowanie w sprawie.

Nie ulega wątpliwości, że wniosek pozwanych o wyłączenie SSN Dariusza Pawłyszczę obejmuje zarzut braku niezawisłości sędziego. Zarzut ten wprost wyartykułowany został m.in. w pkt. 70 uzasadnienia wniosku: „Pozwani (...) wnoszą o weryfikację statusu Sędziego SN Dariusza Pawłyszczę w pełnym, nieograniczonym zakresie, przy uwzględnieniu art. 6 ust. 1 EKPC i wynikającego z niego bezwzględnego, nieograniczonego wymogu niezależności i niezawisłości sądu” (k. 9 *verte* – 10) oraz pkt. 71: „pozwany znana jest treść art. 29 § 4 u.SN, formalnie wyłączająca dopuszczalność kwestionowania niezawisłości i bezstronności sędziowskiej z uwagi na okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego Sądu Najwyższego” (k. 10).

Sąd Najwyższy nie podziela przy tym zapatrywania pozwanych, iż w sprawie występują podstawy uzasadniające rozpatrzenie wniosku o wyłączenie SSN Dariusza Pawłyszczę z pominięciem art. 26 § 2 u.SN. Uzasadniając wniosek

w tym zakresie pozwani wskazali, że „wychodzą z założenia, że decyzje procesowe w kwestii ewentualnie złożonego zawiadomienia o podstawie wyłączenia z mocy samej ustawy [art. 51 w zw. z art. 48 § 1 pkt 1 k.p.c.] względnie żądania wyłączenia z rozpoznania niniejszej sprawy [art. 51 w zw. z art. 49 § 1 k.p.c.] względnie wyłączenia na wniosek [art. 50 § 1 w zw. z art. 48 § 1 pkt 1 w zw. z art. 49 § 1 k.p.c. w zw. z art. 6 ust. 1 EKPC] podejmie Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej, z pominięciem procedury przewidzianej w art. 26 § 2 u.S.N. – który to przepis objęty jest pkt. 1 e) postanowienia TSUE z dn. 14.07.2021 r. w sprawie C-204/21 R, zobowiązującym Rzeczpospolitą Polską do zawieszenia stosowania tego przepisu” (k.9 *verte*) .

Po pierwsze zarzut braku bezstronności sędziego, o którym mowa w art. 26 § 2 u.S.N. został przez pozwanych wprost i wielokrotnie wyartykułowany.

Po drugie wskazane przez pozwanych Postanowienie Wiceprezes Trybunału z 14 lipca 2021 r. w sprawie C-204/21 R zawiesiło stosowanie art. 26 §§ 2, 4-6 i art. 82 §§ 2-5 ustawy o Sądzie Najwyższym, w zmienionym brzmieniu, jak również art. 10 ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw, przekazujących do wyłącznej właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego rozpoznawanie zarzutów braku niezawisłości sędziego lub braku niezależności sądu. Włączenie wyłącznej właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych nie oznacza jednak, że Izba ta w świetle zabezpieczenia nie może rozpoznawać wniosków obejmujących zarzut braku niezawisłości sędziego lub braku niezależności sądu, lecz że nie jest jedyną, posiadającą takie kompetencje.

Po trzecie podkreślić należy, że Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 14 lipca 2021 r., sygn. akt P 7/20 orzekł, że art. 4 ust. 3 zdanie drugie Traktatu o Unii Europejskiej (Dz.U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/30, ze zm.) w związku z art. 279 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz. U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/2, ze zm.) w zakresie, w jakim Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej nakłada *ultra vires* zobowiązania na Rzeczpospolitą Polską jako państwo członkowskie Unii Europejskiej, wydając środki tymczasowe odnoszące się do ustroju i właściwości polskich sądów oraz trybu postępowania przed polskimi sądami,

jest niezgodny z art. 2, art. 7, art. 8 ust. 1 oraz art. 90 ust. 1 w związku z art. 4 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i w tym zakresie nie jest objęty zasadami pierwszeństwa oraz bezpośredniego stosowania określonymi w art. 91 ust. 1-3 Konstytucji.

W konsekwencji kognicja Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych do rozpoznania przedmiotowego wniosku nie budzi wątpliwości.

3. Jak wskazano wyżej, ustawa jednoznacznie stanowi, że wniosek, o którym mowa w art. 26 § 2 u.SN, pozostawia się bez rozpoznania, jeżeli obejmuje ustalenie oraz ocenę zgodności z prawem powołania sędziego. Nie ulega wątpliwości, że podstawą kwestionowania przez pozwanych niezawisłości sędziego, jest tryb jego powołania na urząd sędziego, w szczególności udział we wskazanej procedurze Krajowej Rady Sądownictwa. W konsekwencji uznać należy, że rozpatrzenie wniosku pozwanych nie mieści się w granicach formalnych kontroli realizowanej przez Sąd Najwyższy na podstawie art. 26 § 2 u.SN (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z: 29 czerwca 2021 r., I NWW 45/21; 12 maja 2021 r., I NWW 25/21) i wniosek należy pozostawić bez rozpoznania.

Na marginesie Sąd Najwyższy zwraca uwagę, że w dotychczasowym orzecznictwie kwestia tego, czy zarzut powołania do orzekania sędziego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa spełnia dyspozycję art. 26 § 3 u.SN, była już wielokrotnie rozważana (z wielu zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 12 maja 2021 r., I NWW 17/21). W kontekście powoływania się przez pełnomocnika pozwanych na uchwałę składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. (BSA I-4110-1/20), pomijając nawet wskazywaną przez pełnomocnika, podstawową okoliczność, że w wyroku z 20 kwietnia 2020 r. (U 2/20), Trybunał Konstytucyjny orzekł o jej niezgodności z art. 179, art. 144 ust. 3 pkt 17, art. 183 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 8 ust. 1, art. 7 i art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 2 i art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (Dz.U. 2004 r. Nr 90, poz. 864/30, ze zm.), a także art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8

oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz.U. 1993 Nr 61, poz. 284 ze zm.), podkreślić należy, że zgodnie z treścią wskazanej uchwały, „nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. albo sprzeczność składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego w sądzie powszechnym albo wojskowym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2018, poz. 3), jeżeli wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności”. Pełnomocnik pozwanych, przywołując wskazaną uchwałę, pominął całkowicie implikacyjny charakter wypowiedzi Sądu Najwyższego, usuwając z niej jej konstytutywny element, czyli rację w postaci „naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności”.

Sąd Najwyższy wskazuje ponadto, że nie można również pominąć orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej: „Trybunał” lub „TSUE”). Podkreślić więc należy, że Trybunał oceniając dopuszczalność wniosków o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym wielokrotnie podkreślał, że co do zasady należy domniemywać spełnienie przez sąd krajowy wymogów określonych w art. 267 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej, niezależnie od tego w jakim składzie sędziowskim sąd ten orzeka. Domniemanie to może zostać obalone, jeżeli prawomocne orzeczenie sądowe wydane przez sąd krajowy lub międzynarodowy prowadziło do uznania, że sędzia lub sędziowie orzekający jako sąd nie są sądem niezawisłym, bezstronnym i ustanowionym uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w świetle art. 47 akapit drugi Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (z ostatnich zob. wyroki Trybunału z 13 października 2022 r. w sprawach C-355/21 oraz C-698/20). W niniejszej sprawie wnioskodawca nie wskazał, aby w stosunku do SSN Dariusza Pawłyszczke wydano takie prawomocne orzeczenie sądowe.

W powyższym kontekście Sąd Najwyższy w pełni podziela pogląd wyrażony w postanowieniu Sądu Najwyższego z 8 maja 2020 r., I NWW 7/20, zgodnie z którym podstawą do pozostawienia wniosku bez rozpoznania, w oparciu o przepis art. 26 § 3 u.SN, jest sytuacja, w której wniosek nie spełnia warunków konstrukcyjnych (nie podaje okoliczności faktycznych i ich oceny prawnej, uzasadnienia lub uprawdopodobnienia zawartych w nim twierdzeń) lub ma charakter abstrakcyjny, tj. nie odnosi się do konkretnej sprawy lub dotyczy kwestionowania samego statusu sędziego. Nie ulega bowiem wątpliwości, że celem regulacji wprowadzonej art. 26 § 2 u.SN nie jest ocena okoliczności o charakterze generalnym przekładających się w istocie na możliwość zakwestionowania statusu sędziego, lecz zagwarantowanie stronie prawa do sądu. Przyjęcie odmiennej, sugerowanej przez pozwanych, perspektywy, zgodnie z którą brak niezawisłości sędziego może być następstwem wyłącznie systemowej nieprawidłowości związanej z procedurą nominacyjną, kreowałoby nieznane w systemie prawnym Rzeczypospolitej Polskiej powszechne prawo do kwestionowania statusu sędziego. Wniosek taki, z uwagi na wskazany art. 26 § 3 u.SN, w sposób oczywisty jest wnioskiem *contra legem*.

Z uwagi na powyższe Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji.

[SOP]

[as]